СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 210. Джерзі Сиrі, Н. Дж., четвер, 8-го жовтня 1942. No. 210. Jersey City, N. J., Thursday, October 8, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

СЕНАТ ДИСКУТУЄ НАД ПОДАТКАМИ

ВАШИНГТОН. — Сенат приняв в засаді один законопроєкт, на основі котрого прийдеться всім громадянам платити за цей рік податки. Але, хоч той законопроєкт в засаді принято, то до нього будуть ще додавати ріжні поправки. Згаданий законопроєкт це тільки основа для дискусій. Він передбачає, що податки за цей рік вже платитимуть подружі пари, що заробляють по $1,200 річно і більше. Нежонаті особи платитимуть від $500 річного приходу і більше. На кожного іншого члена родини, що знаходиться на удержанні даного податковця, можна відрахувати по $300. Минулого року можна було відрахувати по $400. Також правдоподібно можна буде відрахувати таку суму на вояка, що служить при війську, коли він не має вищої підстаршинської чи старшинської ранґи. Від кожного доляра поверх наведених сум треба буде платити по 19 центів почавши. А приходи, що виноситимуть по 200,000 долярів річно у 88% повернуть назад в руки уряду.

РЕСТОРАНИ ЗА БЕЗМЯСНИЙ ДЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські ресторани через свої орґанізації висказали готовість впровадити в себе безмясні дні. Деякі з тих орґанізацій заявили, що таким безмясним днем може бути пятниця. Інші говорять, що краще, коли буде вівторок, а то тому, що в пятницю всеодно багато людей їсть рибу, отже в тім дни не можна булоб защадити на мясі стільки, що у вівторок. Покищо вони не згодились іще на день, але погодились всі одноголосно відносно одного безмясного дня. Деякі ресторани сами на власну руку впровадять безмясні дні вже цеї пятниці.

ЯК ОГРАНИЧИТИ СПОЖИВАННЯ МЯСА.

ВАШИНГТОН. — Компетентні урядові кола подали пояснення відносно ограниченого споживання воловини, вепровини, телятини і баранини. Уряд закликав всіх громадян, щоб вони сами добровільно ограничали споживання названого мяса до двох і пів фунта на особу тижнево. Тих два і пів фунта має бути разом з кістками, чи без, в такій формі, в якій подає різник. Коли хтось приймає гостей, має угостити їх власним пайком, а не добавляти поверх свого пайка. Також не вільно купувати мяса для домашніх звірят, псів і котів. Зрозуміло, що це відноситься до названих родів мяса. Бо попри те можна купувати необмежену скількість дробу, як теж печінок, нирок вепрових колінок і т. п.

ЗБИРАННЯ ЗАЛІЗЗЯ В СТЕЙТЕН АЙЛЕНД.

НЮ ЙОРК. — Збір старого заліззя в Стейтен Айленд, коли ходить про скількість на особу, дала найкращі висліди. Бо хоч Стейтен Айленд є найрідше заселена дільниця, вона має всего 170,000 людей, то проте зложили поверх 15 міліонів фунтів старого заліззя. Себто, на голову два рази більше, як дільниця Квінс. Люди на Стейтен Айленд подарували на „скреп" пять добрих автомобілів, як теж чимало добрих машин до шиття і біциклів, так що збирачам нераз шкода було скидати ті речі на купу заліззя.

ВИДАТКИ НА ВІЙНУ.

ВАШИНГТОН. — Америка нині витрачає по 227 міліонів долярів денно на війну. Вона побудувала коштом 13 біліонів долярів багато нових фабрик. На цілу націю незатруднених людей нині припадає заледви два міліони і 200 тисяч. Пересічно люди заробляють по 85 центів на годину, а на відсотка 23% більше, як рік тому. Але нині життя подорожіло на 10.5% в порівнанні до минулого року, а 16% в порівнанні до 1940 р.

СПИНЯТЬ ВИКОПУВАННЯ ЗОЛОТА.

ВАШИНГТОН. — Ставнувши на становищі, що в нинішню пору сталь важніша від золота, американські власти здержали видобування золотої руди, а всіх робітників забрали до інших копалень залізної руди. В копальнях золота залищено лише маленьке число робітників, що зберігають ті копальні.

ЧАЮ Є ПОДОСТАТКОМ.

НЮ ЙОРК. — Бюро чаю подало до відома, що в нинішню хвилю є в Америці на сім місяців чаєвих резервів для нормального споживання. За той час доплив чаю з Азії буде продовжатись і доповняти ті резерви так, що нема страху, що зайде брак чаю.

МОЖЕ БУТИ БРАК ІНЖИНІРІВ.

НЮ ЙОРК. — Декан Сиrі Каледжу, д-р Альфред Нюмен заявив, що військові власти повинні ще на якийсь час залишати молодих хлопців, студіюючих інжинірські науки, щоб ті науки вони докінчили. Інакше може заіснувати гострий брак інжинірських експертів.

ПРЕЗИДЕНТ ПЛЯНУЄ ЩЕ ОДНУ ПРОМОВУ.

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт заявив, що в короткому часі він виголосить чергову промову до американської нації, в якій зясує деякі біжучі питання, звязані з внутрішним життям нації.

Заклик Вилкого Створити Другий Фронт Президент Усунув на Бік

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт, на запит одного журналіста, що він думає про заклик Вилкого, щоб негайно створити на заході Европи другий фронт і що політичні лідери Обєднаних Держав потребуватимуть в тім напрямку заохоти від публики, відповів, що він не потребує такої заохоти. Коли журналісти далі домагались виразнішої думки, президент відповів, що читав у газетах заголовки про той великий заклик Вилкого, але не читав самих донесень, бо уважав їх неріческими і спекулятивними. Також президент заявив, що не уважає за потрібне робити якусь заввагу на заклик Сталіна, поданого шляхом листа до одного американського журналіста в Москві, Кеседіґо. Зате президент потвердив вістку, що до Вашингтону вертається в ціли зложення звіту американський амбасадор до Москви, адмірал Стендлі.

Вашингтонські урядові кола опублікували ново підписаний протокол поміж Америкою, Британією і Советами, на основі якого Америка і Британія зобовязуються посилати Советам великі підмоги в матеріялах. Америка зобовязалась вже раніше післати Советам на три і пів біліона воєнних матеріядів і ту свою обіцянку вона не лише додержує вповні, але посилає більше і скорше, ніж було умовлено.

УШКОДЖЕННЯ ЯПОНСЬКОГО КРУЖЛЯКА

ВАШИНҐТОН. — Бої на острові Ґвадалканал продовжаються. Японці пробували кинути на остров нові скріплення і посилали туди транспортові кораблі, хоронені воєнними кораблями. На той транспорт напали американські літаки і бомбами та торпедами тяжко ушкодили японського кружляка і транспорти. Також зістрілили при тім 11 японських літаків. Бої на Ґвадалканалі проте далі продовжаються, бо японці пробують за всяку ціну відбити від американців великий повітряний майдан, котрий японці там сами побудували, а котрий забрали їм американці. До якої міри японці уважають той остров важним, вказує факт, що пробуючи його відобрати вони дотепер втратили 230 літаків, як теж 30 їх кораблів було затоплено, або ушкоджено.

Британці Глядять з Оптимізмом на Події на Советськім Фронті

ЛОНДОН. — Дру Милтон пише, що британські військові знавці, обговорюючи стратеґічне положення в Росії, не виявляють тепер тих сумнівів, що їх мали тому місяць. Навпаки вони глядять на це оптимістично, добачуючи слабість по німецькому боці. А це тому, бо Совети вдержали фронт в полудневій Росії й заховали цілість своєї армії, а крім того мають такі великі запаси нафти, що їм вистарчить на дефензиву в часі зими і на офензиву з весною 1943-го року. Усе те є дуже важне, кажуть знавці, бо від цього залежить Аліянтска стратеґія на заході.

СТЕНДЛІ ПРИБУДЕ НЕЗАБАРОМ ДО ВАШИНҐТОНУ

МОСКВА. — Американський амбасадор, Вилйем Ґ. Стендлі, мав побачення з советським премієром, Йосифом Сталіном, і обговорював з ним ті справи, які він думає предложити президентови Рузвелтови, як верне до Злучених Держав, що скоро наступить. Стендлі буде обговорювати з президентом Рузвелтом і секретарем стейту Голом потребу тіснішої мілітарної співпраці між Злученими Державами і СССР.

НЕ ХОЧЕ ЗНОВУ ОБГОВОРЮВАТИ ДРУГИЙ ФРОНТ

ЛОНДОН. — Хоч як посли натискали на премієра Чорчила, щоб вияснив справу другого фронту у звязку з тим, що написав Сталін, а сказав Вилкі, Чорчил відмовився від того, стоячи на тому, що було сказане ним передше. Видно було, що Чорчил і уряд не є вдоволені з способу, в який висловилися Сталін і Вилкі у цій важній справі.

НІМЦІ АТАКУЮТЬ, АЛЕ БЕЗ УСПІХУ

МОСКВА. — Советські звідомлення подають, що 30,000 німецьких вояків і 100 тенків атакували в Сталінграді 20 разів, але не посунулись ні на пядь землі.

НІМЕЧЧИНА ЗНОВУ БОМБАРДОВАНА

ЛОНДОН. — Як тільки випогодилось, британські і канадійські бомбовики бомбардували з великою силою ріжні німецькі промислові центра, а найбільше місто Есен, при чому втратили 10 бомбовиків, що не є багато, коли брати під увагу великі розміри налетів.

11 ОСІБ ГИНЕ В ТРАҐІЧНІМ ВИПАДКУ. На гостинці коло Ломбертону, в стейті Норт Каролайна, скоївся потрійний зудар автомобілів. Візник газолінового троку, що горить на світлині на лівім боці, пробував уникнути інший автомобіль, але, скрутивши вдарив у сильно навантажений омнібус. Одинацять осіб згоріло на місці, а 18 інших були тяжко попарені й покалічені.

В НОРВЕҐІЇ ЗНОВУ ПРОГОЛОШЕНО ВИЇМКОВИЙ СТАН ЧЕРЕЗ САБОТАЖІ

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Уже другий раз на протязі останніх 13 місяців спротив населення заставив німецьку окупантську владу проголосити виїмковий стан. Як причину подано численні саботажі. Навіть розбудова укріплень у фйордах не поступає вперед через саботаж з боку робітництва. По проголошенню виїмкового стану воєнний суд судив 10 визначних норвезьких громадян і засудив їх на смерть у відплату за саботажні намагання. Між розстріляними є адвокати, журналісти, інжинірі, банкові урядники і бизнесмени.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ ДУХ ПОШИРЮЄТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Відомости, що надходять з Норвеґії, вказують, що там раз-у-раз приходить до щораз більших конфліктів між німецькою владою і владою Квізлінґа та населенням. В краю населення голодує, а німецька армія обдирає його безпощадно ще і з тих скромних живностевих запасів, що залишились. Крім того треба годувати в самій столиці до 100,000 німців, що втікли з Надренії, бомбардованої постійно британцями і американцями.

СКІНЧИТИ З ІМПЕРІЯЛІЗМАМИ, КАЖЕ ВИЛКІ.

ЧУНҐКІНҐ (Китай). — Вендел Вилкі, особистий представник президента Рузвелта, є витаний в Китаю з незвичайним одушевленням, бо висказав такі погляди, які відповідають почуванням китайців. Отже Вилкі заявився за те, щоб демократії ще перед закінченням війни заявились проти всяких імперіялізмів. Зокрема він підкреслив, що ніяка пядь китайської землі не повинна бути під ніякою іншою владою крім китайської. Він теж казав, що треба вже тепер знайти спосіб, як допомогти кольоніяльним народам, щоб вони стали по війні вільними і незалежними, та щоб по війні вже не було ніяких „кольоніяльних мандатів". Говорячи до китайців через радіо Вилкі сказав: „Давні кольоніяльні часи вже минули".

Загарантувати усім свободу.

Вилкі теж заявив, що те, що він бачив, переконує його, що обороною війни не виграємо. А що всі краї, які він обїхав, а є їх 13, хочуть, щоб Обєднані Держави ту війну виграли, то треба зробити те, чого ті краї собі бажають. А саме розпочати офензиву. Але та офензива вдасться тоді, коли всі краї й народи відчуватимуть, що по війні зможуть жити в свободі й незалежности. Але так є, що у всіх них є сумніви щодо того, чи демократії згодяться по війні на те, щоб так дійсно було. І ці сумніви є слабою точкою, яку треба усунути. З тим звязав Вилкі і свій спротив проти імперіялізмів. Китайська преса розписалась про це дуже широко і ставить пропозицію, щоб Злучені Держави повзяли позитивні кроки щодо цього, щоб ліквідувати імперіялізми.

В ІНДІЇ ІДЕ ДО КРАЩОГО.

КАЛЬКУТА (Індія). — Юнайтед Прес подає, що наближається пора, коли можна надіятись японського нападу на Індію. Та положення в краю тепер далеко ліпше ніж було. Майже всюди фабрики функціонують якслід. Поїзди курсують правильно. А цього не було, як Ґанді проголосив пасивний опір. Влада є того переконання, що краєм можна контролювати без військової асисти.

ОКУПОВАНІ НІМЦЯМИ КРАЇ ГОЛОДУЮТЬ.

ЛОНДОН. — Виходить, що маршал Ґерінґ сказав правду, що німці не будуть цеї зими гинути з голоду, але таке буде з населенням занятих німцями країв. Між-Аліянтський Інформаційний Комітет подає, що в Бельґії минулої зими коло два міліони людей не бачило навіть бульби, а цеї зими буде ще гірше. В Польщі й Сербії є далеко гірше, бо там окупаційна влада забрала все, що тільки було можливе. В Греції булиб люди вигинули з голоду, якби був британський уряд не зізволив на довіз живности. В Голяндії не можна дістати навіть тої маленької скількости мяса, що є означена на картках. Таке саме є в Франції, Чехословаччині, Данії, Норвеґії.

В АНҐЛІЇ НАЗАГАЛ ЛЮДИ ЗДОРОВІ.

ЛОНДОН. — Департамент здоровля оголошує статистику, з якої виходить, що хоч і в Анґлії є обмеження щодо поживи, то це не відбивається зле на здоровлю. Найгірше є тільки з поширенням венеричних хвороб. Вони піднеслись на 70.5% з часу, як вибухла війна.

ТЕЙЛОР ПЕРЕГОВОРЮВАВ З ЧОРЧИЛЕМ.

ЛОНДОН. — Майрон Тейлор, посол президента Рузвелта до Ватикану, вертаючи з своєї місії вступив до Лондону, де мав побачення з британським премієром Чорчилом. Легко догадатись, про що була мова, бож Тейлор переговорював з Папою. Пізніше Тейлор мав розмову теж і з Іденом.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Протипожарний Тиждень

Федеральний уряд відкрив Краєвий Тиждень Запобіження Огневі, аби звернути громадянству увагу на цю важну справу.

Що пожар робить в Америці великі шкоди, це відомо всякому. Не треба надзвичайного змислу спостерігання, аби доглянути, що в Америці небезпека від пожару є багато більша, ніж по бідніших або щодо цивілізації відсталих країв в Европі. Вже хочби само загальне вживання ґазу й електрики, не кажучи вже за скупчення великої маси людей на невеликих міських просторах дає так сказатиб огневі великі шанси, які немовби кликали людей до більшої осторогі. Та коли приглянутися відношенні людей до огню, то тут знову нажаль треба признати, що увага людей зовсім не відповідає збільшеній пожарній небезпеці. Назагал люди відносяться супроти огню далеко менше уважно, ніж до цього звикли наприклад іміґранти в старому краю.

Колись у мирні часи на втрати від пожарів зараджувалося простим обезпеченням: люди, котрі мали добро, яке могло погоріти, складалися на тих, що їм пожар дійсно зробив шкоду. Тепер настав час, коли цього за мало. Прийшов воєнний час, в який кожний пожар робить щось більше ніж само знищення власности. Кожний пожар нині впливає відємно на промислову діяльність населення, бо він заставляє людей виробляти наново знищене пожаром добро. Тому й не диво, що федеральне бюро, проголошуючи „протипожарний тиждень", називає недбальство, що доводить до огню, рівнорядним зо саботажом. І справді, дивлячися на справу зо становища воєнної продукції, таким воно й є. **Нове добро, що мається виробити на місце знищеного пожаром, мусить прийти зо загальної маси матеріялів, котра, як звісно, нині обмежена, а часто й не вистарчає на покриття всего воєнного запотребовання.**

Для зарядження лихові пересічний громадянин може багато зробити. Передовсім він повинен здвоїти свою увагу щодо всіх тих приспособлень, від яких може повстати пожар. Так сказатиб, він повинен установити себе самого пожарним сторожем у фабриці, канцелярії й дома, де він живе й працює. Він повинен усунути все непотрібне сміття з подвіря, піддашя, пивниці, в яких можуть повстати огні. Він повинен дивитися, аби кожний недокурок був задушений. Він повинен слідкувати за кожним скритим димом. Кожний дім повинен мати протипожарне приладдя. Словом, він повинен усіми своїми приватними силами доповняти діяльність публичних установ для захорони проти пожарів.

Такою діяльністю громадянин не лише захоронить себе й своїх сусідів від нещастя, але й зменшить зовсім непотрібний видаток громадянства на пожарі, а кромі цього зробить патріотичну роботу, бо піддержить посередною дорогою воєнне зусилля.

ПРОБА, ЯКУ МУСИМО ВИДЕРЖАТИ

Живемо в країні, яку не тільки ми, але в цілому світі називали „вільною". І такою Америка дійсно була. Такою вона й остала, хоч знаємо, що з багатьох наших „вольностей" не можемо тепер користати в такій мірі, як ми до цього звикли. Так є тепер, а якщо війна протягнеться, то прийдеться ще далі тратити хвилево не одно, що вважалось нашим „правом", якого не смів ніхто нарушувати.

Звертаємо на це увагу, бо моглоб комусь здаватись, що під певними оглядами нема тепер ріжниці між демократичними краями, а тоталітарними, себто між тими, де заважує воля народу, і тими, де є диктатура. Через деякі подібности міг би дехто попасти в цілком помилковий спосіб думання. Тому треба мати на увазі, що всі наші обмеження повстають підчас війни, в часі незвичайних обставин. І то лише на воєнний час! І тільки на те, щоб таким чином скорше дійти до цілі, себто до перемоги над ворогами.

Наш край був і є далі демократичним. Наші обмеження не виходять згори в такий спосіб, як це діється в диктатурах. Наш найвищий „бос" не може сидіти на своїм найвищім місці, як довго йому подобається. Влада нашого президента не тільки обмежена законами і контролею з боку Конґресу і Найвищого Суду, але обмежена ще й часово. А те, що ми зрікаємось з многих наших прав чи привилею, робимо ще й досі більше з власної волі. Ми самі себе гамуємо, як це є в випадку американської преси, що сама накладає на себе гамулець, щоб таким чином допомогти державі краще керувати державними і воєнними справами.

Памятаймо, що особливо важне є те, що ми є свідками великих змагань світоглядів, ріжних способів життя і думання. Ми, з Америки, пішли до війни, бо любимо і цінимо наш спосіб життя і думання, який називаємо коротко-демократичним. Тому, що аґресивні тоталіризми виповіли війну тому способови життя і думання, ми були змушені брати світову демократію в оборону. А це тому, що не бачили нічого ліпшого по другім боці, а навпаки бачили тільки грубу силу і насильство над людиною.

Для нас тепер важне, щоб показати, що демократія є жива і сильна як у мирі, так і в війні. Ось тому треба нам пристосуватись теж і до воєнних порядків з переконанням, що робимо це не тільки ради власного ратунку, але і ради тих демократичних ідей, які нам дорогі, та які повинні вийти з цеї війни переможними, якщо має настати в світі спокійніше й вільніше життя.

Демократія мусить здати іспит зрілости під кожним оглядом. В першу чергу тут на місці, між нами самими. Бо коли ми в порядку і здисципліновано видержимо „домашній фронт", то цілком певно віднесемо перемогу і на інших фронтах.

Микола Чубатий.

ДУХОВІ ПРИКМЕТИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ТИСЯЧА ЛІТ ТОМУ НАЗАД

Чи істнують національні прикмети народів?

Питання, чи істнують збірні прикмети народів, характеристичні для народу як збірноти, цікавить в останніх десятках літ дослідників культури. Це питання духовости поодиноких народів незвичайно важне зокрема нині, по тій кривавій війні плянується кращий порядок світа, опертий — по думці ідеалістів — всеж таки не тільки на силі, але й на добрій волі людей. Реальне життя поучує, що саме така чи друга духовість народу не міняється так легко, тому й будова того майбутнього раю на світі, таки ще надовго буде мусіла опертися не на добрій волі, але на певного роду силі, коли вона має стати дійсністю і удержатися.

Вчені дослідники стверджують, що в одних народів є немов стала тенденція завойовувати сусідів. Така їх прикмета виходить із їхньої духовости, витвореної не тільки в часи історії, але навіть у далекі доісторичні часи. Не рішає тут навіть їхня чисельна чи матеріяльна потуга. Бо є великі держави, от хочби Злучені Держави, що не зважаючи на свою силу не мають амбіцій завойовницьких. Натомісць є малі народи, як мадяри, чи поляки, що постійно прямують до панування над іншими; завойовницькі черти в Европі посідають німці та росіяни, а поза Европою японці.

Коли ходить про внутрішний суспільний лад, то одні народи мають немов у своїй крові вроджений нахил до демократичного ладу та усування кляс чи каст. Такими є американці. Такими є теж українці, швайцарці, фіни, норвежці та ще дехто. Другі народи постійно виказують аристократичні нахили, та ледви чи коли в тих народів є можливий демократичний лад.

В одних народів є постійне прямування до свободи; значить його низка революцій — от як у Франції, другий народ чується добре під диктаторською владою та вважає такий стан правильним. До першої ґрупи народів вчисляють звичайно анґльосаксів, французів, швайцарців, поляків, українців; натомісць до другої ґрупи зачисляють німців та росіян. В Німеччині у 19-тім століттю був парлямент, був кайзер, але на ділі не воля парляменту вирішувала всі справи, тільки воля кайзера. Короткий період німецької демократії був немов чимсь несвоїм, бо скоро вернула нова автократична влада націстів. Подібне є теж у москалів. Перед 800 роками був встановлений абсолютний режім у завязку московської держави, у Суздалі, що стояв тоді під зверхною владою українського Києва. Такий лад перетривав у Московщині по нинішний день, бо автократичні московські царі були для москвичів чимсь зовсім природним; природним став тому там і новий диктаторський порядок пролетарської революції. Правда це чи жарт, але оповідають, що коли якийсь російський мужик довідався про революцію та про скинення царя, відповів зовсім спокійно, „ну, щож як є революція і скинули царя, так і прийде другий", бо не свобода, але царська влада відповідна його духовости.

Чи можемо знати як виглядав духовий образ українського народу у глибоку давнину?

Духові прикмети нинішних народів мають свою причину у далекім аж доісторичнім минулім та в переживаннях впродовж століть історичного вже періоду. Варто відхилити рубець історії та заглянути у ту далеку тисячлітню давнину українського народу, пізнати його тотішну духовість та порівнати її з нинішною. На щастя український нарід жив в давнину в сусідстві високо цивілізованих народів, греків-византійців та арабів, а ті багато дечого записали про український нарід. З другого боку український нарід вже зараз по приступленні до спілки християнських народів Европи видає сам про себе свідоцтво як у славутнім літописі Нестора та у першім збірнику писаного права, в „Руській Правді", яка то назва в новочасній українській мові означає „Українська Справедливість". Слід запримітити, що „Руська Правда", це перше писане право на цілу словянщину, бо списання польського права відбулося перший раз аж триста літ пізнніше, а московського ще пізніше.

Як приймали у давнину чужинців в Україні?

Чужинців, що прибувають на нашу землю, приймайте як гостей — поучував на початку 12-го століття дуже популярний князь Володимир Мономах — бо чужинець їде в чужі землі та розносить добру або злу славу про наш край. На ділі це була тільки пригадка того, що в Україні було добрим звичаєм вже від соток літ.

Про гостинне та ласкаве приняття чужинців, що їм довелося жити та працювати в Україні, згадують чужоземні писателі, а українське старе право називає чужинця прямо „гостем", хочби він прибув в чисто комерційних справах, та бере його в окрему опіку куди більшу, ніж власних горожан української землі.

В старо-українськім суді — по постановам Руської Правди — чужинець мав більші полекші ніж громадянин. Добро розбитого чужинецького корабля, яке буря викинула на український беріг, не ставало, як у цілому тодішному світі, власністю знахідчика, але мало бути звернене властителеви. У других краях нерідко й сам уратований ставав невільником, та українське високо гуманне право наказувало дати йому ще й поміч у повороті домів з рештою уратованого добра.

Перші жиди - поселенці на українській землі та релігійна толеранція.

Вже 900 соток літ тому зачали напливати в Україну зі сходу зі знищеної хазарської держави перші жиди, що на постійно стали тут поселюватися. Жидівські поселенці діставалися під особисту опіку князя землі та діставали право зорґанізуватися у власні громади, судитися між собою власним судом і власним жидівським правом.

Випливало це з почуття релігійної толеранції, знаної в Україні як за поганських так і за християнських часів. За поганських часів в Україні могла свобідно істнувати кожна інша віра та робити поступи. Наприклад, християни вже на 50 літ до хрещення України мали по українських містах свої церкви, а християн видимо навіть у диплматичній службі держави; але так само по заведенні християнства збережено релігійну толеранцію для старої віри в Перуна. Числився з тим фактом навіть хреститель України, Св. Володмир, у виданім статуті для української церкви. Не можна й рівнати трактування нехристіян на заході з гуманним підходом до людей іншої віри в Україні.

Людяність в українськім праві та житті.

Гуманність та пошанування гідности людини пронизували не тільки українське право, але й також ціле суспільне життя. Україна була мабуть тоді одинока країна на світі, де не було кари смерти на злочинців взагалі. Найвищою карою було прогнання з краю та конфіската маєтку — „поток і розграбленіє", а зрештою примінювано в судах тільки грошеві кари. Намовлюваний грецькими духовниками Володимир В. ввів кару смерти на короткий час, але скоро мусів то зарядження відкликати як чуже українському духови.

Положення рабів в Україні було куди більше людське ніж в інших землях. Невільника так так і називають „челядю", хоч челядю зве наш простолюдин і своїх дітей; тим способом невільник ставав немов членом поширеної родини. Раб міг в Україні посідати рухоме майно, а в деяких випадках ставав навіть перед княжим судом. Боротьбу зі самим істнуванням рабства підняла скоро українська церква та його зліквідувала майже цілковито вже в 13-тім століттю. При смерти сповідник майже постійно намовляв рабо-власника щоб відпускав на волю хоч частину своїх рабів, щоб „молилися за його душу"; так і повстала в Україні скоро окрема ґрупа „задушевних людей".

У старо-українському громадянському житті високо ставилося гідність людини. Руська Правда, наприклад, чотири разів гостріше карає зневажливе побиття людини, ніж навіть важке скалічення, але в лицарський спосіб. Брак пошанування людської гідности серед многих українських людей наших днів це вже плід вікової неволі.

Національна гордість та привязання до рідної землі.

Замітною чертою тогочасної духовости українських людей це високо розвинене почуття національної гордости та привязання до рідної землі. Походимо ми не з аби якої, а з Руської Землі — це нотка, що так часто повторюється в українських писателів та літописців. Немов сторожем патріотизму та інтересів батьківщини було українське духовенство. Прочитуючи від дошки до дошки літопис Нестора, монаха-черноризця, нас прямо одушевлює його почуття національної гідности та горячого конструктивного патріотизму. Та Нестор не був виїмком серед тогочасного українського духовенства; такими самими були й єпископ Лука Жидята, і митрополт Іларіон та Клим Смолятич; не іншим від Нестора був Данило Паломник, що першу згадку на Божім Гробі у Єрусалимі присвячує рідній Землі та українській державній владі. Затрата національної гідности та самопошани серед українців та великанський зріст свого роду почуття меншевартности, недоцінювання всього, що українське, що запримічує серед українців із анґлійських писателів нинішного дня, це вже також овоч довговікового поневолення україн-

(Докінчення на стороні 3-тій).

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

5)

Її обіцяли, що переїдуть до міста, як тільки продадуть частину землі. Але треба було багато грошей і через те ціну за землю сказали найвищу. Покупці такої не хотіли давати і справа поки що не зрушувалася з місця.

Дожидаючи переїзду, Лізі доводилось мріяти про міліонерів, князів та королів, та поки що вдовольнятися зовсім незначними людьми: учителями, фельшерами та паничами з полупанків. Її день був марно втрачений, коли ніхто на неї не глянув закохано, ніхто не дав її зрозуміти, що вважав її найвродливішою. Всі люди у неї були поділені на бажаних і цікавих — на чоловіків та не бажаних і не цікавих — на жінок. Ці останні наче і були на світі для того, щоб ставати між нею та першими, намагаючись якось затемнити її красу.

Але, власне, те їй тільки здавалося, бо в містечку не було ні однієї, ні панночки, ні простої дівчини, якаб могла затемнити ту красу, від якої, наче від зірки, розходилося сяйво.

Час минав, непримітно минало одноманітне життя. Ліза гинула з нетерплячки. Вона ніколи нічого не робила і не вміла нічого робити. Цілий день вона лежала або никала по покоях та в саду, або стояла біля перелазу, чикаючи, щоб хто пройшов та глянув на неї. Справді місцеві паничі занадто часто ходили поуз їхнє подвіря.

Читати Ліза не любила: їй подобались тільки романи і лиш ті, де описувалася небагата дівчина красуня, котра потім виходить заміж за князя міліонера.

Вона і собі такого чекала і дивилася вперед, у життя наче глядач на театральну завісу, котра от-от має піднятися та показати чудову сцену.

Іноді думала і про Михайла Мезенка, думала як про щось наймізерніше з усіх мрій, але найреальніше. Хоч вона його не бачила, він таки справді існував.

Взагалі вона не знала відкіль, власне, виглядати долі. Справді відкіль? Мріяти що хочеш можна, але сподіватись, що який-небудь князенко чи царевич заїде в містечко, зовсім неможливо. Містечко старе, живуть у ньому трохи не столітні люди, а нема тут ніякісіньких переказів про якісь такі несподівані візити. Ніяка князівська, а тим паче королівська нога не ступала на місцевий ґрунт.

Це так в одчаю міркував розум.

А все таки Ліза чекала, хоч сама не знала коли і чого саме. Вона не раз виходила на горбок, що був у їхньому саду і дивилася на великий шлях. Без краю він слався степами, широкий та рівний, поміж старезними вербами, котрі, здавалось, памятали якусь цікаву давнину, памятали життя, в котрому і щасливі і лихі несподіванки були можливі. Щось таємниче і цікаве було в тім шляху, наче ним мала приїхати доля... в образі гарного та багатого панича. У мріях, у сподіванню минув сімнацятий і вісімнацятий рік. Час летів як вітер і нічого не приносив з собою. Земля отот мала продатись і ніяк не продавалась.

Ліза стала частіше думати про Мезенка.

Одного разу в них на поденщині була дівка, котра іноді робила і у Мезенків, бо в їх селі жила її тітка. Ліза сиділа в саду, а дівка біля неї обкопувала дерева і оповідала.

— Отсе колись я була в панському дворі, ходила полоти квітки. Ото полю, коли дивлюсь їдуть їхній панич. Стали біля мене, поздоровкались та давай мене розпитувати відкіль я. Кажу з Харківець, а вони: — „А що там дівчата гарні?" — „Прийдіть та подивіться — кажу — яж не знаю, які вам до вподоби". Коли тут бачимо аж старі пані їдуть. Панич швидче — хода! Ну, і гарний же він, брови чорні-чорні, а лице біле...

Лізі було дуже неприємно слухати таке: Мезенко залицявся до тієї дівки. Це її так ображало, ніби він її зраджував і вона вже ненавиділа дівку. Правда, розятрена і витівна фантазія спитувалась вневнити її, що то панич здалеку почав, а в дійсности він хотів розпитатися про неї, про Лізу, бо певнеж чув про її вроду, але все таки було можливіше, що паничеви сама дівка здавалась принадною.

Після цього цікавість до Михайла побільшалася. Батьки теж згадували про нього, наче напевне наближався час, коли він мусів зявитися у їхньому життю.

Одного разу Ліза йшла вулицею. Тоді вона була в білій сукні, золоте волосся сяяло на сонці мов золоте сяйво.

Тільки Ліза повернула до свого двору, як від поворотки показався панський шарабан, а на ньому, наче волошки, засиніли три студентські картузи.

Ліза пішла тихше й так легко, мов ледве торкалася до землі і коли студенти порівнялися, вона одним поглядом встигла роздивитись їх. Двоє було так собі нічого, а один дуже гарний. Всіх їх видно дуже вразила її врода і вони дивились не відводючи очей від неї; коли проминули, то ще назад обернулися.

Ліза аж почервоніла з утіхи.

— Хтож то вони? — подумала вона і стала мріяти, що то її доля показалася.

— А що, чи бачили свого суженого? — жартовливо гукнула їй з свого городу стара вдова попадя.

— Якого?

— Якого? Та Мезенковогож панича! — відказала попадя, котра, як і всі, знала про заміри Марії Олександровни.

— А деж він? — спитала Ліза, догадуючись, що один з студентів певне був Мезенко.

(Дальше буде).

Національна Єдність

Вже перед тим ми часто порушували справу національної єдности. Кожний раз ми підкресляли, що треба національної єдности, бо без неї не піде ні одне діло. Та водночас ми підкресляли, що само нарікання на брак єдности справі нічого не поможе. Треба не лише нарікати, що єдности в нас нема, але також треба висувати конкретні пляни як ту єдність осягнути.

Говорили ми також, що кожна наша громадянська група повинна собі усвідомити, що під єдністю треба розуміти, себто пізнати природу самої єдности. Від себе ми говорили, що єдність уважаємо за щось живе, діюче, динамічне, а не мертве, стояче на місци. Єдність можуть спричинити два чинники: спільність мети і праця для тої мети. Без спільної мети, не можна осягнути єдности, навіть коли є охота серед людей працювати. Але також не можна осягнути дійсної єдности, коли є одна спільна мета, але нема дійсної праці для тої мети. Бо без праці люди лише балакають собі про якісь ідеали й на тім кінчається ціла їх робота. А це не єдність, лише безділля. Ці дві справи треба різко від себе розмежовувати.

Щоб дійти до даної мети треба мати якийсь вироблений плян і тактику. Коли добре приглянутись нашому розєднанні, спричиненому на тлі помочи братам в старім краю, то можна побачити, що причиною його є власне ріжниця поглядів на той плян і на тактику. Бо коли ходить про мету, то всі однозгідні, що таку поміч треба подати. Також коли ходить про охоту до праці, то ніхто не скаже, що в нього тої охоти брак. Головною кісткою незгоди залишається плян праці, тактика.

А коли так, то даремно є в загальникових словах домагатись єдности. Краще піддавати конкретні думки, як ту єдність осягнути, себто видвигати пляни праці, на який всі погодилисяб. К о н к р е т н и й плян, навіть коли він лихий, викличе дискусію, а в ній можуть виринути кращі пляни, на які всі погодяться. А колиб навіть таке зайшло, що ми не знайдемо одного пляну, на котрий всі погодилисяб — що дуже правдоподібне, тоді треба собі мужно сказати правду в очи і залишити шукання такого спільного пляну. Замісць нього треба булоб приняти другу засаду — кожний працює по своїм власнім пляні, але до одної мети.

Бо вічний апель до сумління провідників, щоб вони погодились, викликує пригноблений настрій. З таких апелів виходить, що це ніхто інший, лише ті провідники винуваті, що тої єдности нема. Далі виходить, що в тих провідників нема зрозуміння для громадських справ, вони скрайні себелюби, вперті, засліплені, без зрозуміння вищих громадських інтересів і т. п.

Безперечно, що й такі серед нас трапляються. Але годі робити з цього правило. Коли в даній суспільности існує розєднання, то в такій самій мірі винуваті за те провідники, як і широкий загал. Бо провідники можуть мати певні переконання, в які вони свято вірять. На їх думку ті переконання є корисні для суспільности і по них суспільність повинна ступати. Ті переконання в одного провідника можуть бути такі, в другого інші. Таке є в найкультурніших народів. Й коли таке зайде в нас, що провідники в своїх поглядах різко ріжняться і не можуть порозумітись, мусить ту справу вирішити загал. Він мусить вислухати і добре зрозуміти одного провідника і другого, та мусить піддержати того, котрого погляди уважає за кращі. Тоді хтось із них усувається в тінь, а на перше місце висувається один, чи кількох, з однаковими поглядами. Справа тоді вирішена, а єдність осягнена.

Але в нашій суспільности буває інакше: як двох, чи більше провідників мають відмінні погляди і кожний з них старається доказати правильність своїх поглядів, широкий загал, разом зо своїми свідомішими одиницями, заложивши руки в кишеню, дивиться на змагання їх поглядів як посторонній глядач, котрого та боротьба особисто цілком не заторкує. Він дивиться на неї виключно тому, щоб мати спортову розривку; „А ну, хто переможе? Диви, той хитрий, а тепер той перехитрив". Колиж внаслідок тої боротьби для суспільности виринає шкода, тоді проснувший глядач починає нарікати на обох провідників, і натискає на них, щоб „погодились". Забуває він, що ті провідники „бились" за його добро, за його справу, яким шляхом попровадити до бажаної цілі.

Велась колись, на передодні війни, у нашій пресі дискусія над справою можливости ведення тут в Америці якої небудь громадянської роботи в користь визвольної акції наших братів в старім краю. В купі з тим дискутувалось про можливість вступлення Америки до війни. Згадувалось про можливість довготи тої війни. Дискутувалось про провід в Америці, хто його може творити. Дискутувалось про доцільність, чи недоцільність спрягатись з тими організаціями, з якими не осягнено передтим основного ідеольоґічного порозуміння. Ріжні думки висказувано в тій справі. Деякі особи на перший погляд ніби правду тоді говорили, що в тяжкі часи глупо думати про ідеольоґію, про те, „який має бути лад на Україні", а краще звертати увагу на „єдність". Але опісля ми побачили, що вищі закони взяли своє і з тої споминої правди нічого не залишилось.

Всі ці дискусії це було ніщо інше, як шукання власне тої єдности, шукання одного пляну, одної тактики. Хто уважав тоді ту дискусію за непотрібну, в основі підкушував всяку можливість до єдности. Хто катеґорично заявляв, що в небезпечних часах ідеольоґія не відграває ніякої ролі, також вбивав можливости до єдности. Хто заявляв, що тут нема можливостей для ширшої роботи, в засаді вбивав зерна, з яких моглаб вирости дійсна динамічна — а не нечинна — єдність. Багато з тих осіб, що так колись перли до механічної, (не ідеольоґічної) єдности, тепер тяжко критикують тих, що під їх напором ту єдність переводили. Забули вони, що їх вина в тому щонайменше така сама, як вина тих, що ту „єдність" очолювали.

На цю справу треба дивитись мужньо і мати настільки характеру, щоб признатись до вини. Щобільше, всі, що ту помилку робили, навіть не мають потреби соромитись цеї помилки, бо помилки роблять всі на світі, навіть найрозумніші люди. Признавшись отверто до вини, не треба буде її в іншому чоловіці шукати. Ум буде відтвертий для науки, яку з кожної помилки можна витягнути. А далі — ум буде відкритий для поправок, які в даній суспільній роботі все можна поробити.

Без того мужнього і відвертого признання ціла ситуація буде зачаджена трійливим ґазом. Кожний обороняти-ме авторитет свойого розуму. А що один чоловік добре знатиме про провину другого, то й він сам не захоче ні трошка признатись до вини, коли перший так всеціло себе обороняє. Ціла боротьба тоді скупчиться біля оборони своєї власної фортеці — свойого авторитету, свойого розуму. А раз ставши на цей шлях, годі обчислити куди він заведе. Серед цеї нездорової атмосфери товоряться чади, які затровують ціле суспільне життя. А коли таке заіснує, то знов вина тут не лише тих, що стоять на верху, але вина цілого загалу, який заложивши руки в кишені, дивиться на це все, як дивляться любителі спорту на змаг двох кулачних борців.

Духові Прикмети Українського Народу Тисяча Літ Тому Взад

(Докінчення зо сторони 2-гої)

ського народу, що згорбило душі українських людей.

Демократичний світогляд у громадському житті.

Від передісторичних часів не воля провідника-ватажка, чи згодом князя на вищім ступні громадського розвою, рішала про загальні справи, тільки воля представників родів, тих „старійших", яких радиться навіть князь з такою сильною владою як Володимир В. Ті ради старійших прибирають пізніше характер громадських віч з політичними управненнями. Народний характер мають також староукраїнкі суди та вертні або перші громадські управи.

Серед того демократичного ладу рівне місце займає українська жінка, якій чужосторонні арабські писателі складають якнайбільше признання вірности та привязання до мужа, рівночасно без сліду поширеного тоді й на заході напів рабства жінок.

Та побіч тих незвичайно позитивних прикмет — людяности, толеранції, суспільної справедливости, виступає теж одна шкідлива прикмета — вибуялий індвидуалізм та незгідливість, що є нещастям українського народу по нинішний день. Грецько-византійський історик сперед тисяча триста літ. Прокопій, дає таку характеристику нашим предкам: народ це воєвничий та спосібний, але незгідливий між собою. Колиб жили у згоді, ніхто їм не оперсяб, а так живуть під пануванням інших. Як багато в тім правди по нинішний день!

Чи накреслені духові прикмети корисні для українського народу?

Людяність, толеранція, справедливість, прямування до волі, про які тут була мова, це незвичайно благородні прикмети. Вони можуть добути симпатії чужинця та, на жаль, у змаганнях між народами рішають звичайно не ідеали, але брутальна сила. Тому по думці деяких дослідників саме то гуманне українське право, та надто велика толеранція, в сполуці з незгідливістю українських людей, стали причиною, що український нарід нині у неволі тих, що не знали ні толеранції, ні гуманности, а тільки вміли примінювати силу. Цей ідеалістичний, свободолюбний підхід українця до життя став його нещастям, стягнув на нього неволю.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Продаж Воєнних Бондів.

Продажа Державних Воєнних Бондів у Філядельфії продовжується Українським Будівельно - Позичковим Товариством — кожного **четверга від години 7—8 ввечір,** в домі Товариства Горожан при 847 Н. Френклин вулиці.

Просимо усіх наших громадян закуповувати Воєнні Бонди, щоби цього місяця ми могли перейти суму $300,000.

Отже до побачення кожного четверга в домі Горожан.

Українське Будівельно-Позичкове Товариство у Філядельфії.

Гетьманський Монастир

На шість верстов від містечка Вороніжа, глухівського повіту, серед густого соснового ліса, над болотяною річкою Шосткою, притулився стародавній жіночий монастир, званий — Гамаліївською пустинею.

Звідусіль захований він від людського ока. Тільки в одному місці, як їхати новою залізницею, що йде з Конотопа на Брянськ, у лісовій прогалині заблищать срібні бані високої білої церкви. Блиснуть — і знов сховаються між високими, стрункими соснами. Тим заманюють вони цікавого подорожнього, що проїздить туди й цікаво стежить за всім з вікна вагону, щоби зайшов туди та познакомився із цим закутком.

Колись, на двісті років до нас, було тут дуже глухо. Навкруги, на десятки верстов, тяглися пущі й болота. Саме найкраще місце, щобч сховатися від людської суєти і марних спокус цього світа. А одна полянка над Шосткою, серед найбільшої гущавини, так мов навмисне була сотворена для „пустині", для чернечого притулку. Так і сталося. На цій поляні „коштом і накладом славне урожоного його милости пана Антона Гамалії, товариша заложеного „пустинку", а при ній, за благословенням київського митрополита Варлаама Ясинського збудовано і церкву в честь священомученика Харлампія.

Скоро після того настали для Гетьманщини дуже трівожні й бурхливі часи, яких вона зазнала трохи не ціле півстоліття. Прийшли Шведи; старий гетьман Мазепа — який прислужився українській культурі й вірі православній, побудувавши велику силу церков, шкіл, шпиталів, — пристав до шведського короля і мусів утікати зним, після нещасливого полтавського бою, в далеку Туреччину, де скоро й закінчив своє життя. Козаки на раді в Глухові обібрали за гетьмана стародубського полковника Івана Скоропадського.

Це була вже стара людина, — поза 60 літ, тиха і лагідна. Приставши попереду до гуртка генеральної старшини, що задумала відпасти від Москви і потягла за собою й самого Гетьмана Мазепу, - Скоропадський в рішаючий момент не зважився піти за товаришами й остався вірний цареви. За це й заслужив особливу ласку. Цар Петро знає, що робив, коли звелів обібрати „вольними голосами" не Полуботка, не Апостола, але стародубського полковника. Ставши Гетьманом, Скоропадський корився наказам з Петербурга, догожав цареви, хоч іноді й самому було шкода своїх людей, коли дозодилося десятками тисяч посилати козаків то на Ладогу, на „канальські роботи", то на границі Персії... Слізно заступався старий гетьман за своїх козаків, але його мало слухали. Самого його раз-у-раз викликали то в Москву, то в Петербург, ітам він проживав місяцями і мусів дивитися то на фаєрверки, то на иноземні кумедійні дійства, то на те як садовили на паль, або мучили якимись іншими тортурами, нещасних прихильників царевича Олексія та цариці Євдокії. Гетьманську столицю зроблено в Глухові, на самій межі з Московщиною, і тут для „охорони гетьманської особи" поставлений був московський ґарнізон. У Глухові була над гетьманом дома ще й своє начальство: жінка Настя, з роду Марковичів. Це була особа дуже практична і господарна і в дома верховодила усім. — Не дурно сміялися в народі, що, мовляв: „Настя носить булаву, а Іван плахту".

Воно так і сталося. Як помер гетьман Іван, то Настя не захотіла вертати клейнодів гетьманських та іншого військового добра, — так воно все в неї і зосталося, скільки не робили заходів! Настя здержувала чоловіка, щоб він не дуже-то побивався за „військовими справами", бо це ще ні одного гетьмана до добра не довело, а більше налягала на те, щоб самим не зостатись без вигоди. І справді, уміла добре використувати високе становище пана Івана — для себе і для всієї своєї рідні. Єдина дочка гетьманського подружжя була видана заміж за московського боярина Толстого і цього Толстого цар Петро, всупереч військовим правам і вольностям, настановив полковником ніжинським.

Звичаєм людей свого часу ясновельможний та його пані були вельми побожні і не забували потреб душі серед мірських турбот і клопотів. Харлампієвська Гамаліїна пустинка, положена в мальовничому закутку, недалеко від столиці (30 верст), звернула на себе гетьманську увагу і на неї стали спадати ріжні їх добродійства і милости. Очевидно, гетьман, чинячи добродійства монастиреви, виконував якийсь свій обіт, обо в універсалі свойому з 1. грудня 1713 року писав: „Хотячи свій обіт скутком привести до ісполненіе і містце уже до фундації того монастиря способное, именуемое Харлампієва пустинка, ізбравши, — млини з ґрунтами покупили". А на другий рік гетьман зробився титарем монастиря. Його коштом збудовано велику камяну церкву, високу і простору, на зразок церкви Троїцького монастиря в Чернигові; другу теплу, також камяну церковку, поруч із двоповерховим камяним корпусом келій ігумені, чотири одноповерхові корпуси келій для чорної братії та інші будівлі — усе будоване з камения. Усе воно стоїть і досі так. Великі пожежі 1738 і 1799 років не могли знищити мурів і ушкодили тільки деревляні частини будівлі.

(Кінець буде).

„ЦАР КОШТІВ".

Джеймс Бирнс, що зрезиґнував зо становища члена Найвищого Суду Злучених Держав, аби стати директором Економічної Стабілізації. Президент дав йому широку владу над контролею коштів життя. Він був колись сенатором зо Савт Каролайни.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ

В. Королів-Старий.

Великий Громадянин

(Евген Чикаленко 1861-1929).

(Докінчення)

говорили вони, — „не було і жадного українського питання в Росії". В цьому багато правди. Бо коли Антонович та Грушевський клали цеглини під фундаменти нашої національної свідомости, то Чикаленко злютував до купи ті цеглини золотим цементом.

Так, великий і славний був це громадянин. І як громадянин зажив він високих хвилин радости й задоволення, бачучи, як його віддана праця не гине марно, як кільчаться ті посіви, що розсипав він по прооораних його рукою борознах. Алеж, як людина, був Чикаленко — особливо наприкінці свого життя, — може найнещасливішим між нами. Нещастя, моральні й фізичні сипалися на нього одно по одному, а часом то й по кілька заразом, немов повторювалася ще раз історія біблійного Йова. Доля вимагала від нього, як від особи, великої розплати за ті дари, що ними щедро обдарувала, як громадянина. Такий уже видимо в нашому світі порядок, що хто може стати красою та гордощами нації, той мусить тяжко терпіти в особистому житті. Сказано бо в св. Письмі: „Кому багато дається, в того багато й візьметься" І так було й з Чикаленком.

З юнацьких років терпів він за свою національну чинність переслідування й гніт з боку царських посіпак. Потім ці переслідування збільшилися тим що одночасно перейшли й на його дітей. А тимчасом у розцвіті сил причинилася до нього тяжка недуга. 28 останніх літ не знав він майже дня, щоб не мучитися від незносимої болісти в кишках, котра доступала часами до такого щабля, що Чикаленко не тільки втрачав змогу щось робити, а навіть говорити з людьми. Ця неміч привела його на вигнанні до операційного столу, на якому 13 разів розрізувано йому живіт протягом останніх шести років!

Та фізичні страждання він міг витримати, бо був людиною надзвичайної фізичної сили. Досить сказати, що маючи вже 65 років й перенісши кілька операцій, він бігав так прудко, що його не могли випередити юнаки-студенти (в Подєбрадах). І — певне — що, колиб тільки його гризли немочі фізичні, — він витримав би всі операції щасливо й прожив би до сотки літ. Тим то й назвав я на початку його смерть передчасною в 68 літ. Алеж одночано на його голову подали один за одним і моральні удари.

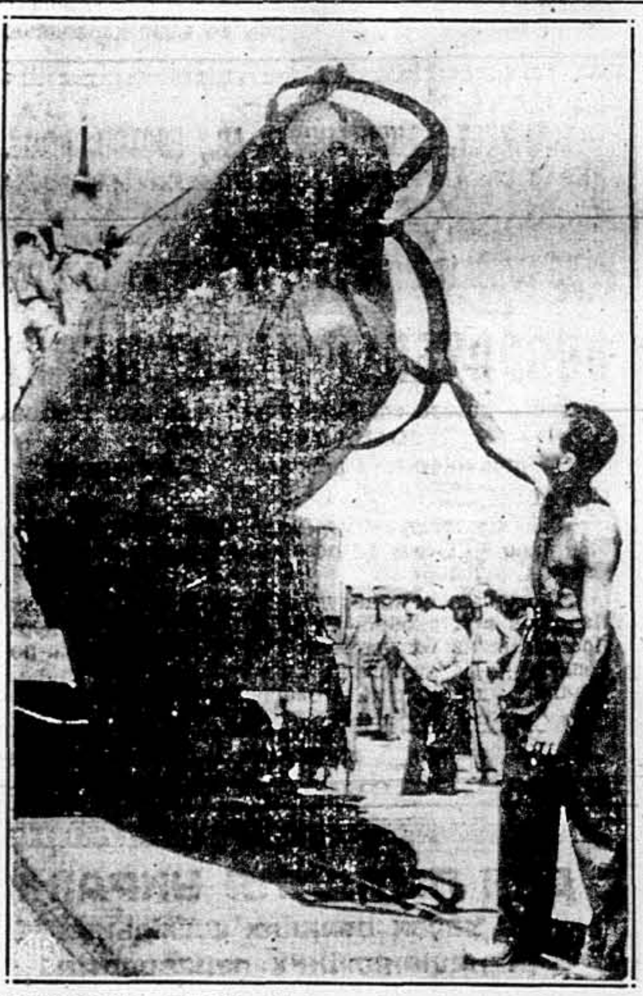
З упадком царської влади переслідування пішли з боку большевиків. Бож для царських урядників був він „надто червоний", для їх спадкоємців — „надто чорний". І на старі літа він опинився в тяжких злиднях на чужині. Але й це ще мало допікало йому, бо своїх достатків він ніколи не уживав для своєї приємности. Пекло його найбільше те, що „свого часу" — як він часто казав — „не встиг роздати всього свого майна на українські цілі". Правда, не легко було переживати й особисті злидні, коли довелось одного часу (в Рабенштайні, біля Відня) грітися, тільки сидючи на плиті, та здобувати на хліб робленням дешевих ляльок. Алеж гірше було те, що його, молода ще дружина мусіла заради шматка хліба ходити на фабрику й там дістала незлічимої немочи. Більш року вона буквально вмирала по шпиталях, в яких одночасно лежав і розрізаний Чикаленко. Кілька разів вже ходили замовляти для неї труну, а вона знову оживала, щоб за кілька день почати вмирати знову. І вмерла саме тоді, коли він ще не міг ходити по операції. По тому прийшла звістка, що його улюбленого сина заарештовано у Києві й вислано на тортури до Соловецького монастиря. Дуже швидко приятелі Чикаленкові довідались, що той його нещасний син не поїхав до свого заслання, а вмер по дорозі. Довго втаювали від немічного батька цю сумну правду, та нагодою вона випливла наверх: колишній челядин написав з України „панові" про його тяжку втрату. Ще не зашерхла ця нова рана, як Чикаленка знов поклали до шпиталю на операцію. Зробили в суботу, але виявилося, що в понеділок треба робити другу, більшу. Тимчасом у неділю старому принесли пошту, а там була звістка, що й другого сина заарештовано та послано тією ж дорогою. Операція на другий день була найтяжча: майже 70-літню людину дві години тримали замороженy хльороформом. І, коли по двох днях пізніше, у четвер 20. червня, автор цих рядків прийшов до немічного. — Чикаленка не можна було впізнати. За цей короткий час він зменшився вдвічі. Руки й ноги — самі кости, потягнені шкірою. Він уже не міг сам писати, а говорив, відпочиваючи по кожних двох словах, котрі ледве було чути. Тільки блискучі, як завжди; хоча й глибоко запалі, очі говорили, який ясний дух ще тримався в цьому вже безвладному тілі...

Прийшов інжинір О. Бочковський, що доглядав його в шпиталі як батька. І ми були останні „свої люди", котрих він бачив. Останніж слова, що ми від нього почули, були:

„От так дожився!... Щось дуже ви підозріло дивитесь на мене!"...

По 4-тій годині чужим не вільно лишатися в шпиталі. Ми попрощалися без надії побачитись знову. І не побачились... Людина, що була такою любою й „своєю" для всіх українців, догорала поміж чужими, в чужому шпиталі, за чужині. Чужі руки затулили його повіки на останній спочинок. Чуже вухо байдужно слухало останні слова в незрозумілій мові того, до чийого голосу прислухалися тисячі наших людей, яким припало щастя говорити з Чикаленком...

Ось так помер один з найліпших синів України. Тяжко буде їй пережити цю нову втрату. Алеж такий закон природи: мертвому чесному працьовникові — вічний спокій і шана, а живим — його святі заповіти... Виконаймож їх. Будьмо самі хоч трохи подібні на нашого Великого Громадянина.

ЯПОНСЬКА „РИБА". Перед собою бачимо маленьку японську субмарину, що вміщає тільки дві особи. Її зловлено в Перл Гарбор пропамятного 7. грудня 1941. року, коли один з залоги хотів доконче дістатись на беріг. Тепер ось ту субмарину вживають для пропаганди за купном американських военних бондів.

ЕРІО АРЕШТОВАНИЙ. Едварда Еріота, бувщого президента французької палати послів, арештовано за його спротив приказові Віші не покидати Франції.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

А. Є. Я., Ембридж, Па. — З Вашого письма виходилоб, що Ви „русский", хоч прізвище цілком українське. Та це не важне. Українського Червоного Хреста нема і під його іменем не можемо збирати на допомогу українському народови під Советами. За те не винуйте українців, а тих „русских" і поляків, що свого часу пішли розбивати українську державу над Дніпром і Дністром. Бо інакше Україна булаб залишилась самостійною і обєднаною державою. А тоді був би і самостійний Український Червоний Хрест, до якого ми радо посилалиб жертви з Америки не тільки для України, але й для Росії. А так, то ми від помочі й тепер не відмовляємось, але складаємо її на руки Американського Червоного Хреста, а він може з нею робити, що захоче. Дуже нас дивує, що Ви нібито докладно читаєте наш часопис, а якось не добачили жертв У. Н. Союзу на А. Ч. Хрест, ні тих інших, що їх складають українці по громадах.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАЛМЕРТОН, ПА. — Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 369, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 7. ввечір, в гали парохіяльній. Просимо всіх членів і члениць прийти на означений час. — І. Климишин, предс.; С. Новацький, кас.; М. Куба, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Триквартальні збори Тов. Зап. Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 1:30 пополудні, в галі церковній, 303 Гудсон Евеню. Просимо всіх членів прийти на ці збори. Будемо рішати важні справи, які відносяться до кожного члена. Не приявний член на зборах підлягає карі 1 дол. Щоб вирішити справи корисно для всіх членів, мусять бути на зборах всі члени, чоловіки і жінки. Всі члени, мусять вирівнати свої вкладки і довги в цих двох місяцях, у жовтні і листопаді. Не забуваймо приєднувати нових членів, старших та дітей, до Товариства і У. Н. Союзу. — За уряд: М. Сорохтей, П. Лиско, Р. Дмитрів.

ІРОНДЕКВАЙТ, Н. Й. — Збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 289, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 2. пополудні, в Українській Гали на Норт Гудман. Просимо членів прийти на ті збори на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. — В. Гусар, предс.; І. Януш, кас.; Н. Головка, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Михайла Грушевського, від. 219, відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 8. ввечір, в церковній гали, 675 Савт 19. вул. Просимо всіх членів прийти на час, бо маємо важні справи до вирішення. — Т. Боднар, предс.; М. Соколовський, кас.; Андрій Мудровський, секр.

БАЛТІМОР, МД. — Місячні збори Бр. Пресв. Тройці, від. 320, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 2. пополудні, в У. Н. Домі, 3101 О'Донел ул. Просимо всіх членів прийти на означений час. — Г. Шулька, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. — Місячні збори Тов. ім. Дмитра Вітовського, від. 268, відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 7:30 ввечір, в домі Громади, 2171 Вакелінг ул. Просимо членів прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Пригадуємо тим членам, котрі довгують, щоби прийшли на збори і вирівнали свої вкладки. Не забувайте приєднувати нових членів, як старших так і дітей. — М. Андріїв, пр.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Тов. Дністер, від. 310, повідомляє, що триквартальні збори відбудуться в суботу, 10. жовтня, в годині 7:30 ввечір, 254 Френклин ул. Просимо прийти, бо будуть наради в справі концерту всіх відділів У. Н. Союзу. Обовязком кожного члена є прийти на ці збори. — За уряд: М. Леньо, предс.; Н. Довгун, кас.; С. Пелехатий, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 75, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в год. 1. попол., в салі У. Н. Дому при Мартін ул. Обовязком всіх членів є прийти на час, бо пізніше саля буде занята. — За уряд: Петро Костирка, Ів. Слупецький, М. Присташ.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в 12. год. сполудня, в салі церковній при Оклей і Райс ул. Збори будуть важні, тому просимо всіх членів й члениць прийти на час. — Ф. Васильовський, пр.; Д. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Тов. Над Збручем, від. 280, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 2. пополудні, в У. Г. Клюбі, 608 Вест Лакавана Евеню. Приявність всіх членів на зборах є конечна. Припоминаємо всім членам, щоби старалися платити свої вкладки на час. — За уряд: О. Запоточний, С. Говка, Р. Рубльовський.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. ім. І. Франка, від. 334, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в У. Н. Домі, в годині 1. пополудні. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти і заплатити свій довг, або будуть суспендовані з У. Н. С. і Товариства. — За уряд: Н. Задерецький, предс.; С. Морозович, фін. секр.-кас.; І. Жук, рек. секр.

НОРТГЕМПТОН, ПА. — Тов. Українських Січових Стрільців, від. 44, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в українській православній сали, в годині 1:30 пополудні. Взиваємо всіх членів прийти на ці збори і заплатити свої місячні вкладки. — Уряд.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Збори Тов. Єдність, від. 163, відбудуться в неділю, 11. жовтня, в 1. годині пополудні, в домі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Просимо всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. — М. Паранич, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Тов. Дарахівщина, від. 275, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 11. жовтня, в годині 7. ввечір, в гали церковній, Ґрін і Сусекс ул. Маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо прийти і вирівнати свій довг, або будуть суспендовані. Просимо членів прийти і забрати тікети на баль. — За уряд: М. Гречин, предс.; Н. Манорек, кас.; М. Курило, рек. секр.; Маріян Обуховський, фін. секр., 130 — 1st Ave., New York City.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 4. жовтня 1942. помер у 62. році життя

ІВАН САЛЬО,

член Братства Сошествія св. Духа, від. 237 У. Н. Союзу.

Покійний походив із села Лука, повіт Самбір, Галичина. До У. Н. Союзу вступив у 1912 році.

Полишив у смутку жену Марію і осмеро дітей. Пять синів і три дочки. Стасько, Григорій і Дмитро є тепер в армії.

Похорон відбувся в середу 7. жовтня, з дому жалоби, 213 Турлов улиця, до української греко-католицької церкви.

В. Й. П.!

Даниїл Яворський, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 648. Рятункова лодка, чи лодка смерти?

Як лодка опустилась на воду Тарзан зіскочив з покладу корабля в воду, а далі підплив до лодки і плив побіч неї.

„Веслуй; веслуй з усіх сил подалі корабля", кричав Тарзан. „Бо потапаючий корабель втягне за собою лодку під воду".

Пасажири, що були біля весел, тягнули як могли, але вони не мали практики веслування. Їх робота не давала достаточних успіхів.

Корабель почав вертітись і готовитись до останнього нурка. Тарзан бачив, що він потягне за собою і рятункову лодку з людьми.